

Afgelopen zomer waren wij met het gezin aan de Franse westkust, in het noorden, Picardië en Normandië. Op verschillende plaatsen werd er in die tijd het Fête de la Mer gehouden. Een groot volksfeest met duidelijk religieuze insteek. Nog verder naar het noorden, in het Nederlands taalgebied, staat het bekend als “de zegening van de zee”. We hebben het verder niet heel erg meegemaakt, maar we zagen bijvoorbeeld een groot Christusbeeld, van top tot teen versierd met bloemen en slingers. En ergens op die feestdag werd dus de zee gezegend. De zee speelt een belangrijke rol in het leven van de mensen van die streek. Van oudsher leven zij ervan, de visserij was hun bron van bestaan. De zee geeft leven, maar neemt evengoed levens. Plotseling kan de zee zich tegen je keren en wacht je familie tevergeefs op je thuiskomst.

In een stormachtige nacht op het meer van Galilea ervaren de leerlingen van Jezus dat precies zo. De woorden die Jezus gesproken had voordat ze uitvoeren, over geloof en vertrouwen, klonken ineens niet zo krachtig meer nu de dreiging dat het niet goed afloopt heel reëel aanwezig was. Het is een vreemd verhaal. Jezus beseft dat hun geloof wankelt en komt naar hen toe gelopen. Over het water. Een verhaal dat aanleiding heeft gegeven voor eindeloos veel vragen en nog meer flauwe grappen. Maar het bijzondere is niet eens zozeer dat *Jezus* over het water liep, het bijzondere is dat Petrus dat bijna ook kon. Bijna had hij zoveel vertrouwen dat het dreigende water voor hem aanvoelde als vaste grond onder zijn voeten. Bijna was hij over dat water naar Jezus toegestapt. Hij was al een stukje onderweg, “maar toen hij voelde hoe sterk de wind was, werd hij bang. Hij begon te zinken en schreeuwde het uit: ‘Heer, red me!’”. Jezus strekt zijn hand uit en trekt de zinkende Petrus uit het water waarin hij dreigt te verdrinken. Ze gaan aan boord en de wind gaat liggen.

Voorafgaand aan dit verhaal lezen we een Psalm. Een gedicht over hoe je soms ver van huis kunt raken en hoe het bestaan dan onzeker en dreigend wordt. Je bent in de woestijn en je hebt water tekort. Hoe overleef je dit en waar is in deze oneindigheid de weg naar huis? Of: je hebt water *teveel*, je bevindt je op zee en er steekt een geweldige storm op. Angstig vraag je je af of dit het einde is.

Deze dingen zijn niet ver weg. Ik heb net een boek gelezen over de watersnoodramp van 1953. Dit jaar 60 jaar geleden. Een storm van ongekende kracht en een zeer ongunstig uitpakkend springtij maakten korte metten met de verzwakte dijken in Zeeland en Zuid-Holland. En natuurlijk uit het nieuws van deze weken: een over de oceaan aanrazende orkaan houdt onvoorstelbaar huis in de veel te dichtbevolkte kustgebieden van de Filipijnen.

In deze dienst denken wij aan degenen uit onze gemeente die het afgelopen jaar zijn overleden, aan partners van gemeenteleden en aan anderen, korter of langer geleden gestorven. *Zij* zijn degenen die niet meer thuis zullen komen, die gemist worden, die vertrokken voor hun eigen reis en daarvan niet terugkeerden om ons te vertellen wat ze gezien hebben. Wat dat precies is, dat doodgaan, wat er precies met je gebeurt - een oplossen in het grote niets dan wel thuiskomst in het huis waar je evenzeer thuishoort - dat is en blijft een mysterie waar ieder van ons zijn of haar eigen visie op zal hebben. Het blijkt een vraag met vele antwoorden.

Hier in de kerk, vanaf deze plaats, proberen we het een gelovig antwoord te laten zijn. Maar we geven zonder meer toe dat dat *ons* antwoord is en dat er vele andere antwoorden gegeven kunnen worden en ook worden gegeven. En trouwens, het is zeker ook niet zo dat we er hier in onze geloofsgemeenschappen allemaal hetzelfde over denken.

Voor vandaag heb ik voor u een beeld meegenomen dat dateert van ver *voor* het christelijke tijdperk. Uit het begin van de vijfde eeuw voor Christus. Ik heb hem uitgekozen omdat ook hier het motief van het water - het dreigende water, het water van de dood - het beeld bepaalt.

Ik hoefde er niet ver naar te zoeken. Deze plaat hangt gebruikelijk boven mijn werktafel. Als ik omhoog kijk van mijn computerscherm zie ik deze afbeelding. Misschien kent u hem wel, het is het beroemde fresco uit Paestum, “de duiker”, afgebeeld op een grafdeksel. Paestum is de Romeinse naam van een vroegere Griekse kolonie in Zuid-Italië. Poseidonia. Zo genoemd ter ere van Poseidon, de god van de zee, waar deze kustplaats veel aan te danken had. Er zijn nog drie uitstekend bewaarde oud-Griekse tempels te bewonderen. In het bijbehorende museum staat dus de sarcofaag met de duiker.

We zien een jonge man die van een klif afspringt in een licht golvend waterstroompje. Hij is halverwege, passeert juist een toren aan de kant van het water, het zal niet lang meer duren voordat hij het wateroppervlak raakt en door het water omgeven zal worden. De symboliek is duidelijk: de gestorvene verlaat deze wereld en springt een onbekende wereld tegemoet. Misschien is een associatie: het passeren van de doodsrivier - een bekend beeld uit die tijd, het land van de doden wordt bereikt na het oversteken van een rivier. Ook de christelijke traditie kent dit beeld: in menige spiritual wordt sterven vergeleken met het oversteken van ‘the river Jordan’ - de rivier de Jordaan. Om aan de overkant in het beloofde land terecht te komen.

De afgebeelde duik is een eenzaam gebeuren: de duiker is de enige persoon in dit breed opgezette fresco. Maar wat van belang is, is dat de afbeelding niet staat op de bovenkant van het grafdeksel, maar op de onderkant. Liggend op zijn rug zag – tussen aanhalingstekens – de dode deze voorstelling. Men heeft vastgesteld dat deze dode eveneens een jonge man was, het zal de bedoeling zijn geweest dat hij zich in deze duiker zou herkennen. En hem een hoopvolle boodschap is mee te geven: Je springt in het onbekende, maar je slaat niet te pletter, het zachte water zal je zo omgeven. Waarbij je nog kunt bedenken dat degene in de sarcofaag de sprong uiteraard al heeft gemaakt. Hij heeft het leven verlaten en is terechtgekomen in de ons onbekende wereld van de dood.

Waarschijnlijk zal ieder van ons die vandaag iemand in gedachten heeft om te gedenken zijn of haar eigen beeld hebben, of een veelheid van beelden, bij wat je je voorstelt over die laatste sprong, die laatste reis van de persoon die ons verliet – en waar je dan terechtkomt. Of misschien heeft het wel helemaal geen beeld en blijft het onvoorstelbaar. Denkend aan dit ene beeld van de duiker van Paestum, kunnen we alleen maar zeggen dat wij niet degenen zijn die in dat water verdwenen. Wij zijn degenen die er nog zijn.

De Bijbellezingen van vandaag zeggen misschien niet zoveel over het mysterie van de dood, al doordringen ze ons wel van de kwetsbaarheid van ons bestaan. Deze lezingen uit oude en nieuwe testament zeggen vooral iets over degenen die met deze kwetsbaarheid intens geconfronteerd worden - en toch verder gaan. Niet ten onder gaan, hun pad vervolgen. Met andere woorden: deze passages zeggen misschien iets over degenen die achterblijven.

Wie een dierbaar iemand verliest, zou zich zo kunnen voelen: als in de woestijn - de vertrouwde wereld waarin je gemakkelijk bewoog vervangen door een gebied waar je de weg niet kent. Je moet helemaal opnieuw ontdekken welke paden er gegaan kunnen worden. Soms voelt het dor, droog en leeg. Wanneer voel je je weer eens ouderwets verkwikt en verfrist?

Natuurlijk zijn er onder de gestorvenen die we gedenken ook mensen van wie het in de rede lag dat ze ons zouden verlaten. Op hoge leeftijd gekomen. Met een leven achter de rug waar je niet anders dan dankbaar voor kunt zijn. Soms waren ze er zelf geheel en al aan toe om het moede hoofd in de schoot te leggen en zagen ze niet uit naar de dood, maar zouden ze het ook niet erg vinden als die zich op een dag zou aandienen. Maar ook dan is de overledene iemand die definitief uit je leven verdwenen is en laat zijn of haar heengaan een leegte achter.

Wij zijn er als mensen niet of nauwelijks op ingesteld om iemand kwijt te raken, hoe onvermijdelijk dat ook is.

Vandaar dat ik vermoed dat velen de beelden uit oude en nieuwe testament wel zullen herkennen: de storm waarin je nauwelijks staande kunnen houden. Het gevoel dat je geen vaste grond meer onder je voeten hebt, dat die vaste grond waarop je liep wel veranderd lijkt te zijn in een gevaarlijk klotsende zee. Kun je daarop lopen? Nee natuurlijk niet - en daar zak je al het diepe water in.

Op een andere manier dan degene die gestorven is, dreig je ook zelf kopje onder te gaan.

Het evangelie kijkt daar niet vreemd van op. Het is niet verwonderlijk dat we ons vertrouwen dan verliezen. Liever gezegd: dat we wel *willen* vertrouwen dat er een uitweg is, dat we toch weer verder kunnen, dat de hopeloosheid van dit moment niet het einde is, maar dat we nog niet weten hoe.

Maar we hoeven niet te wanhopen. Zoals we mogen vertrouwen dat God degenen die ons ontvielen, thuis brengt, hoe we ons dat thuis ook maar voor moeten stellen, zo mogen we er ook van verzekerd zijn dat onszelf een weg naar huis geweest zal worden.

We zullen gesterkt worden als met water en voedsel in de woestijn.

De harde tegenwind waarmee we te kampen hebben, de storm waarin we ons nauwelijks staande kunnen houden zal gaan liggen.

We worden niet in de steek gelaten.

We ontvangen nieuwe kracht.

Het verdriet om wie we kwijtraakten, blijft bij ons, dat verdriet reist met ons mee.

Maar evenzeer zal de herinnering aan wie hij of zij was en wat we allemaal samen hebben meegemaakt, met ons meereist en ons leven blijven verrijken.

Wie stierf, rust in de vrede van God.

Diezelfde vrede zal ons dragen gedurende ons leven.

Amen